

Projektrapport Strategi 2023-2027 Leader Mittland Plus

Inledning

Just nu pågår arbetet med att ta fram en ny lokal utvecklingsstrategi för Leader Mittland Plus inför kommande programperiod 2023-2027. Vi kallar strategiarbetet ”Drömbygd 2030”.

Utvecklingsstrategin kommer att lägga grunden för vilka lokala utvecklingsinitiativ som kan förverkligas med stöd från Leader under åren 2023 - 2027.

Som en nulägesrapport från projektet Förberedande stöd steg 1 som ni är med och finansierar har vi sammanställt detta dokument. Här beskriver vi bakomliggande riktlinjer, processen hittills, våra slutsatser och vad som kommer att vara essensen i strategin.

En kortfattad version av strategins kärna liksom ett fullskaligt dokument med bilagor och källor kommer att finnas tillgänglig på föreningens hemsida inom kort. Allteftersom vi får in synpunkter och tankar arbetar vi vidare med detta i den detaljerade strategiversionen med de obligatoriska bilagorna. Synpunkter är möjliga att lämna in till och med den 14 oktober 2021 kl 12.00.

Om strategin

Jordbruksverket har tagit fram tydliga riktlinjer för hur processen att ta fram strategier ska gå till, och något av de viktigaste stegen är att de lokala behoven och utvecklingsmöjligheterna lyfts fram och blir grunden i de mål och insatsområden som strategin sedan ska jobba med. För att komma fram till de viktigaste behoven och utvecklingsmöjligheterna för vårt leaderområde har ett omfattande kartläggningsarbete genom enkäter, intervjuer, gruppmöten, utvärderingar, lokala, regionala, nationella och europeiska styrdokument och av visioner har resulterat i en SWOT-analys och en sammanfattning av styrkor och utvecklingsområden.

De mål- och insatsområden som identifierats är medvetet breda men visar tydligt viktiga inriktningar som kommit fram i underarbetet. Tillsammans med målen visar utvalda insatsområden vägen.

Det är också en utmaning att vara både bred och konkret på samma gång. Strategin ska börja gälla 2023. Med en pandemi ännu i pågående – hur kan vi veta vad som väntar runt hörnet? Det kan vi förstås inte, men vi kan fånga framtidsvisioner om drömbygd 2030 och göra vårt bästa för att med leadermetoden kunna bidra till lokalt ledd utveckling under de kommande åren.

Strategin ska lämna öppet för att genomföra drömmar men ändå vara tillräckligt tydlig för att kunna leda till uppsatta mål. För att lyckas med detta är förankringen hos de närmast berörda på landsbygden en nyckel. All fakta har samlats in med en bred, öppen och demokratisk process. Processen med strategins olika delar fortgår ända till dess strategin är inlämnad i sin helhet, vilket sker i oktober 2022.

Leader – en metod för lokalt ledd utveckling

Leader är en metod för lokalt ledd landsbygdsutveckling som används inom hela EU sedan 1991 och Sverige sedan 1996. Det har visat sig vara ett kraftfullt verktyg för att bygga social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet genom att ta tillvara på styrkor och utvecklingsmöjligheter i lokalsamhället. Syftet med metoden är att mobilisera engagemang och skapa delaktighet för en gemensam utveckling av ett område, men också att stimulera idékraft och stärka nätverkande i den lokala miljön.

Med metoden följer finansiering som byggs i partnerskap mellan lokala offentliga aktörer, staten och EU. Metoden bygger på att offentliga, ideella och privata aktörer samlas kring en lokal utvecklingsstrategi.

Föreningen Leader Mittland Plus verkar som möjliggörare för lokalt ledd landsbygdsutveckling och fungerar i många fall som bollplank för lokala utvecklingsidéer på väg att förverkligas. Varje lokal leaderförening tar alltså fram en lokal utvecklingsstrategi med mål och insatsområden som anger den lokala inriktningen för leaderområdet.

Leader är ett verktyg för landsbygdsutveckling inom EU och Sverige, därmed bidrar strategin även till den regionala och nationella landsbygdsutvecklingen.

Strategins framtagning

Arbetet med att ta fram en ny strategi för kommande programperiod drivs av Leader Mittland Plus med finansiering från det befintliga partnerskapet inom Leader Mittland Plus och Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Strategin utgår ifrån det lokala perspektivet och lokalsamhällets medborgare är i allra högsta grad delaktiga och medskapande i framtagandet av strategin. Områdets utvecklingsbehov och möjligheter analyseras och resultatet samordnas med andra handlingsplaner och utvecklingsstrategier i området. Detta ligger sedan till grund för strategins mål och insatsområden. Eftersom Leader finansieras av stöd från EU genom Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling utformas målen i strategin så att de rymmer inom målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

På så sätt bidrar alla projekt som prioriteras genom denna strategi både till den lokala utvecklingen av området och till målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Urvalskriterierna tas fram först när strategin godkänns av Jordbruksverket, men kommer att ta tillvara de erfarenheter vi har från den här leaderperioden för att vara ändamålsenliga och kloka.

I framtagandet av denna strategi har ett stort antal intressenter medverkat och kommer att medverka. Hela strategiprocessen har förstås präglats av den pågående pandemin och våra arbetsmetoder har fått modifieras under processen gång i syfte att så många som möjligt ska kunna göra just sin röst hörd utan att äventyra människors säkerhet. De medverkande individerna, föreningarna och organisationerna representerar ett tvärsnitt av samtliga tre sektorer.

Lokala erfarenheter från innevarande programperiod 2014-2020 liksom erfarenheter från ännu tidigare programperioder vad gäller både innehåll, utformning och syn på framtida arbetsmetoder och prioriteringar har också tagits med i underarbetet.

För att tillvarata alla synpunkter, inspel och erfarenheter som projektägare, stödsökande och intressenter framfört som del i utvärderingar, slutrapporter och samtal om strategi och projekt under 2016-2020 har arbetet med strategin hållits ihop av den befintliga leaderorganisationen. Bakgrunden har varit att de erfarenheter som kommit leaderorganisationen till del under innevarande strategis genomförande enklast fångas av de som varit en del av verksamheten.

Alla dessa viktiga erfarenheter följer med in den nya strategin.

För att undvika att strategins innehåll styrs av enskilda aktörers intressen har denna strategi tagits fram med den arbetsmetodik som kännetecknar Leader Mittland Plus, det vill säga nätverksmetoden hub-and-spokes. Leadermetoden är ett virus vi vill sprida och följaktligen har vi sänt budskapet i våra kanaler genom LAG, projektägare, föreningar, företag och offentliga organisationer med budskapet att skicka vidare så att vi får en stor bredd i innehållet. Samma metod har använts för fokusgrupper, där

LAG-medlemmarna tillika representanter för partnerskapet har samlat viktiga grupper i sitt närområde för att tillsammans diskutera vad som behövs för landsbygdsutveckling. Denna metod av lokal delaktighet i arbetsmetoden har fungerat mycket bra i mobilisering och spridning, varför det är en metod som den nya strategin kommer att ta med sig in i nästa period. Tillsammans gör skillnad.

Till sist, hållbarhet. Hållbarhet i alla dess dimensioner har med sådan självklarhet tyngd i denna strategi där t ex Agenda 2030 sätter riktningen för de insatser som prioriteras. Så som verkligheten ser ut idag är hållbarhet dock inte något vi kan välja eller välja bort, det är helt enkelt så självklart att det inte kan vara ett eget insatsområde utan *ska* genomsyra alla prioriteringar som görs i vårt strategidokument.

Geografiskt område för denna strategi

Mittland Plus geografiska område omfattar kommunerna Bräcke, Ånge, Timrå och Sundsvall, med undantag för Sundsvalls tätort. Inför 2023-2027 har det geografiska området utvärderats inför den nya programperioden. Storleken på nuvarande område geografiskt och administrativt har bedömts som optimalt och området förväntas vara oförändrat även under 2023-2027.

Området är avgränsat genom Regionala statistikområden (RegSO) och omfattar hela Bräcke kommun, Ånge kommun och Timrå kommun samt del av Sundsvalls kommun. Tätorten Sundsvall ingår inte i strategins område då tätorter med fler än 20 000 invånare får inte få inkluderas i området.

Leader Mittland Plus angränsar fyra andra leaderområden med liknande förutsättningar och mål. Vi kommer fortsätta att samverka med dessa under 2013-2027.

Våra lokala styrkor, behov och utvecklingsmöjligheter sett ur medborgarnas lokala perspektiv

Baserat på genomförd SWOT-analys, input i samband med enkäter, möten, intervjuer och andra former har vi sammanfattat dessa styrkor, behov och utvecklingsmöjligheter:

Människorna – Mentaliteten och vi-andan, sammanhållning och gemenskap mellan människor, att tillåtas vara den man är och en kultur där alla säger "hej" är styrkeområden som identifierats. Vikten av välmående lyfts med människan i fokus. Psykisk hälsa, lugn, trygghet är nämns både som styrkeområden och utvecklingsområden. Det gör även integration och inkludering i samhället. Vikten av att ha meningsfull sysselsättning/jobb för att må bra lyfts som utvecklingsområden.

Barn och unga - skolans betydelse för utveckling och inflyttning lyfts som en styrka av vissa, som utvecklingsområde av andra. Fritidsgårdar och samlingsplatser behövs och ungdomarna vill själva att det ska finnas fler platser att samlas för rekreation och aktiviteter såsom skatepark, cykelpark, samlingsplatser för motordriven ungdom. Att "bygga barnens framtidstro" genom att stötta ungas förverkligande av framtidsvisioner i ungdomsprojekt skapar en grund för kommande generationer där de får en roll i utvecklingen och kan påverka framtiden, och ser sig själva på landsbygden i framtiden.

Det lokala engagemanget – ett samhälle med nya villkor. Att förverkliga lokala idéer lyfts som det absolut viktigaste för leader att jobba med. Medskapande, lokalt engagemang och en stark sammanhållning för att lösa gemensamma utmaningar kommer högt på listan över vad som är både en styrka och ett lokalt behov att vidareutveckla. Tillsammans. Det sociala kontraktet där det offentliga förväntas ta en allt mer betydande roll för service och infrastruktur har förändrats. Här har landsbygden ett försprång – vi är vana att hitta egna lösningar på våra lokala utmaningar.

Samhörighet och samarbete – gemenskapen lyfts som förutsättningsskapande utvecklingsmotor. Samverkan, nätverk och lärande skapar förutsättningar för engagemang, delaktighet, integration, drivkraft, kompetensutveckling, mod och trygghet.

Föreningslivet – Föreningslivet är rikt och diversifierat i hela området och är en styrka, men har också stora utmaningar i att engagera och rekrytera unga och vuxna in i föreningar. Det finns behov av generationsväxling och behov av innovativa lösningar för ekonomisk självständighet i föreningarna.

Attraktiv livsmiljö – Närheten (till allt) lyfts återkommande som en styrka. Områden som lyfts fram som både styrkor och möjliga utvecklingsområden är service, kollektivtrafik, cykelbanor, skola, barn och ungdomsaktiviteter, friluftsliv och rekreation, kultur och sociala mötesplatser. Behovet av lokal service, vägar och cykelbanor, bredband och digitala lösningar lyfts oftare som ett utvecklingsområde snarare än en tillgång. Närhet till idrottsanläggningar nämns som en styrka och skäl till varför en bosatt sig just på vår plats, medan andra fritidsaktiviteter såsom skatepark, cykelpark, utegym, spontanidrott och liknande är återkommande önskemål framför allt från de yngre och föräldrar med hemmavarande barn. Tillgång till fritidsaktiviteter betonas av alla åldrar oberoende av plats. Trygghet och gemenskap, lugn och ro är mjuka värden är styrkor som många anger som skäl till varför de bosatt sig i Mittland. Att vårda och utveckla den fysiska miljön såsom fastigheter, utemiljö, skyltning, rekreationsplatser lyfts också som ett utvecklingsområde.

Bostäder – permanenta bostäder är ett tydligt uttalat utvecklingsområde oavsett var i Mittland vi befinner oss. Behov av omvandling av befintliga byggnader, bostäder och lokaler har uttryckts liksom behovet att skapa förutsättningar för bostadsrotation då många attraktiva lägen står tomma. Bostäder för äldre lyfts särskilt som utvecklingsområde då många äldre inte har möjlighet att bo kvar på hemorten om de vill ha tillgång till t ex servicehus. Att satsa på bostäder för permanentboende stärker attraktiviteten i den fysiska miljön. Det är dock genomgående boende för inflyttning och de nya generationernas bostadsbehov som är i fokus snarare än boende för besöksnäring.

Naturen – skog, sjöar, berg och hav är styrkor och tillgångar för området. Naturen lyfts både som livsmiljö och för rekreation, men också som resurs för gröna näringar, besöksnäring och livsmedelsförsörjning. Tillgång till naturen med frisk luft, skog, berg, fjäll, vatten, ängar och odlingsmark är en styrka och utvecklingskälla för både livskvalitet och för försörjning. Naturvård har också lyfts som ett utvecklingsområde.

Entreprenörskap och företagande – entreprenörsandan och företagandet lyfts som en styrka i Mittland och kommer även högt bland listade utvecklingsområden. Behovet att utveckla företagande i bred bemärkelse utifrån de lokala förutsättningar som finns uttrycks tydligt, liksom vikten av att öka antalet arbetstillfällen bland annat genom att stödja företagande och företagsetableringar. Styrkor och utvecklingspotential finns också inom våra gröna näringar med skog, jordbruk, småskalig lokal livsmedelsproduktion och försäljning, utveckling av besöksnäring. Livsmedelsförsörjning lyfts som behov och möjlighet att öka lokal produktion. Ökad förädling och försäljning med nya försäljningsformer anges som utvecklingsområden.

Platsoberoende arbete och digital transformation – att verka för platsoberoende arbeten oavsett inriktning ger möjligheter och skapar förutsättningar för distansarbete, innovativa lösningar, ny teknik och kompetensutveckling oberoende av var du bor. Mycket blir tillgängligt för alla på lika villkor i och med den digitala transformationen. Den stärker också leaders grundtanke genom att möjliggöra nya sätt att samarbeta, mötas och medskapa. Det innebär också en möjlighet för ökad inflyttning till Mittland.

Hållbar omställning – utvecklingsprocesserna måste ske i en hållbar riktning. Den sociala hållbarheten med välmående människor i ett sammanhang där de kan vara sig själva, utvecklas och må

bra, en ekologisk hållbarhet där naturmiljö och livsmiljö går en hållbar framtid till mötes, och en ekonomisk hållbarhet där företagandet använder resurser på ett innovativt och väl avvägt sätt ses möjliga områden att utveckla inom Mittland, men ses också som en sådan självklarhet att det ska finnas i alla prioriteringar som görs, oavsett inriktning.

Att ta fram mål och prioriterade insatsområden

Att förverkliga lokala idéer lyfts som det absolut viktigaste för leader att jobba med. Med analysen ovan fäster Mittlands lokala utvecklingsstrategi 2023-2027 blicken på tre mål och insatsområden som är tre starka avgörande faktorer för en livskraftig landsbygd: människor, livsmiljö och företagande. Hållbarhetsaspekterna genomsyrar de tre.

Formuleringen av övergripande mål och insatsområden pågår för fullt och de exakta formuleringarna är ännu inte klara, inte heller de texter som beskriver innehållet. Mål och insatsområden kommer dock att vara tre till antalet, vilket är färre än i nuvarande strategi.

Vi har lärt oss under den här perioden att världen förändras snabbt, och det är viktigt att mål och insatsområden är tillräckligt breda för att lämna plats för projektidéer baserade på identifierade lokala behov och lokalt engagemang men även klarar omställning om det skulle bli nödvändigt. Våra lokala aktörer kommer att kunna driva utveckling med koppling till det insatsområde som är mest relevant för projektets innehåll.

Målen ska vara övergripande och relevanta i närtid och framtid. Arbetsnamnen på målen för programperioden 2023–2027 är just nu:

- En välmående och medskapande befolkning
- En attraktiv, hållbar och inkluderande livsmiljö
- En stärkt lokal ekonomi med försörjningsmöjligheter

Målen övergripande inriktningar fångar bredden i det som lyfts i SWOT-analysen.

Förslagna insatsområden är:

- Invånarna – människan, lika villkor och det lokala engagemanget i centrum – social hållbarhet
- Miljön - den fysiska platsens infrastruktur, natur och kultur och resurser – ekologisk hållbarhet
- Näringsverksamheter – för livskraftiga verksamheter inom ideell och privat sektor, smarta landsbygder och trygga arbeten – ekonomisk hållbarhet

Nästa steg

Nu ska målen och insatsområdenas namn och innehåll skrivas utifrån det vi identifierat och innehållet ska sammanfattas i en vision för leaderområdet. Strategiunderlagen och dess textdokument kommer att publiceras på leaderföreningens hemsida och är föränderliga till och med de skickas in den 15 oktober 2021.

Vi välkomnar alla synpunkter och inspel! Kontakta leaderkansliet på strategi@mittlandplus.se eller verksamhetsledaren på telefon 070-316 23 66.